

Sygn. akt III AUa 4/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Joanna Baranowska

Sędziowie: SSA Dorota Rzeźniowiecka

SSA Jolanta Wolska (spr.)

Protokolant: sekr. sąd. Małgorzata Matusiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 września 2015 r. w Ł.

sprawy **T. W. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o prawo do wypłaty odsetek

na skutek apelacji T. W. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 20 listopada 2014 r. sygn. akt V U 6133/14

oddala apelację.

Sygn. akt : III AUa 4/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 lipca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił wnioskodawcy T. W. (1) prawa do wypłaty odsetek od przyznanego świadczenia emerytalnego.

W odwołaniu z dnia 31 lipca 2014 roku pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę decyzji i przyznanie T. W. (1) odsetek za opóźnienie w ustaleniu i wypłacie świadczenia emerytalnego od dnia nabycia prawa do emerytury oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 listopada 2014 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że T. W. (1), urodzony w dniu (...), złożył w dniu 21 grudnia 2012 roku wniosek o przyznanie wcześniejszej emerytury przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach.

Do wniosku o emeryturę T. W. (1) załączył trzy świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych. W pierwszym wystawionym w 2000 roku wskazano, że wnioskodawca w okresie od dnia 20 sierpnia 1975 roku do dnia

20 czerwca 1983 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) SA w R. (dawne zakłady (...) w R.) i pracował w warunkach szczególnych w okresach:

- od 1 stycznia 1976 roku do 31 maja 1977 roku jako kierowca ciągnika (Dział VIII, poz. 2, pkt 5 wykazu A do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego),
- od 1 grudnia 1980 roku do 10 stycznia 1983 roku (Dział VIII, poz. 2, pkt 5) jako kierowca wywrotki;
- od 11 stycznia 1983 roku do 20 czerwca 1983 roku na stanowisku palacza wykonywał prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego na stanowisku palacz wymienionym w dziale XIV poz. 1 pkt 1.

W drugim świadectwie z dnia 22 sierpnia 2012r. pracodawca wskazał, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych wymienionych w dziale VII poz. 2 wykazu A do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego w okresach:

- od dnia 20 sierpnia 1975r. do 30 czerwca 1976r. na stanowisku kierowcy samochodu N.;
- od dnia 1 czerwca 1977r. do 10 stycznia 1983r. na stanowisku kierowcy samochodu Ż.;

W trzecim świadectwie z dnia 22 sierpnia 2012r. pracodawca wskazał, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych wymienionych w załączniku do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego w okresach:

- od 11 stycznia 1983 roku do 11 marca 1983 roku na stanowisku pomocnika palacza wykonywał prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego na stanowisku palacz wymienionym w dziale XIV poz. 1 pkt 1 oraz;
- od 12 marca 1983r. do dnia 20 czerwca 1983r. na stanowisku kierowcy wywrotki wykonywał prace kierowców samochodów ciężarowych o ładowności powyżej 3,5 tony wymienione w dziale VIII poz. 2 pkt 5.

W piśmie z dnia 14 stycznia 2014 roku (...) S.A. wyjaśniła, że świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z 2000 r. zostało wystawione błędnie, gdyż wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach w okresie od 1 stycznia 1977 roku do 31 maja 1977 roku, a nie jak wskazano w punkcie pierwszym świadectwa od 1 stycznia 1976 roku do 31 maja 1977 roku. Natomiast świadectwo wydane w 2012 roku jest całkowicie niepoprawne, albowiem błędnie zinterpretowano w nim stanowisko kierowcy samochodu N. i kierowcy samochodu Ż. jak kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Do wniosku o emeryturę wnioskodawca złożył również świadectwo pracy z dnia 4 maja 2001 roku wystawione przez Przedsiębiorstwo (...) S.A. w R., w którym wskazano, że T. W. (1) był zatrudniony w tym przedsiębiorstwie (i u jego poprzednika prawnego (...) (...)) od dnia 13 października 1983 roku do 5 maja 2001 roku w pełnym wymiarze czasu pracy i w okresie zatrudnienia wykonywał prace:

- od 13 października 1983 roku do 30 września 1985 roku na stanowisku kierowca,
- od 1 października 1985 roku do 30 kwietnia 1994 roku na stanowisku operator sprzętu budowlanego,
- od 1 maja 1994 roku do 28 lutego 1998 roku na stanowisku kierowca-operator,
- od 1 marca 1998 roku do 5 maja 2001 roku na stanowisku operator żurawia.

Pracodawca nie wystawił T. W. (1) świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych za ten okres zatrudnienia, wskazując, że z akt osobowych nie wynika, aby w okresie zatrudnienia na wyżej wymienionych stanowiskach wykonywał prace w warunkach szczególnych.

Do wniosku o emeryturę wnioskodawca dołączył własne pisemne oświadczenie z dnia 21 grudnia 2012 roku, w którym wyjaśnił, że od dnia 13 października 1983 roku do dnia 5 maja 2001 roku pracował w szczególnych warunkach jako kierowca operator żurawia, jednak za ten okres jego pracodawca nie chce wystawić mu odpowiedniego świadectwa. Na potwierdzenie charakteru wykonywanej pracy zgłosił świadków K. G. (1) i B. H..

Decyzją z dnia 4 lutego 2013 roku organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił 6 miesięcy i 6 dni pracy w warunkach szczególnych. Do okresu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu zatrudnienia:

- od dnia 19 czerwca 1969 roku do dnia 17 stycznia 1972 roku w (...) S.A., ponieważ w tym okresie wykonywał pracę w ramach (...) jako junak,
- od dnia 20 sierpnia 1975 roku do dnia 20 czerwca 1983 roku, od dnia 1 czerwca 1977 roku do dnia 10 stycznia 1983 roku i od dnia 12 marca 1983 roku do dnia 20 czerwca 1983 roku w (...) S.A., ponieważ stanowiska kierowca samochodu N., kierowca samochodu Ż. oraz kierowca wywrotki nie mogą być równoznaczne ze stanowiskiem kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony,
- od dnia 13 października 1983 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku w (...) S.A. ponieważ nie został udokumentowany świadectwem pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie T. W. (1) od decyzji z dnia 4 lutego 2013r., w sprawie VU 376/13, ustalił, iż wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych w następujących okresach zatrudnienia:

1. w (...) SA w R. w okresie:

- a) od dnia 1 stycznia 1977r. do dnia 31 maja 1977r. jako kierowca ciągnika,
- b) od dnia 1 stycznia 1980r. do 30 września 1980r. jako kierowca wywrotki ,
- c) od 1 sierpnia 1982r. do 10 stycznia 1983r. jako kierowca wywrotki;
- d) od 11 stycznia 1983r. do dnia 6 marca 1983r. jako palacz przy obsłudze kotłów typu przemysłowego;
- e) od 7 marca 1983r. do 20 czerwca 1983r. jako kierowca samochodu ciężarowego ładowności powyżej 3,5 tony (kierowca wywrotki);

1. w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w R. od dnia 13 października 1983r. do dnia 31 grudnia 1998r. jako kierowca samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, operator dźwigu oraz kierowca autobusu. Powyższe ustalenia Sąd Okręgowy poczynił na podstawie zeznań świadków: J. S. i K. G. (2), a także na podstawie akt osobowych wnioskodawcy i jego zeznań.

Wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2014 roku, w sprawie sygn. akt VU 376/13, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 4 lutego 2013 roku w ten sposób, że przyznał T. W. (1) prawo do emerytury od dnia (...) roku. Powyższy wyrok uprawomocnił się z dniem 29 maja 2014 roku. Organ rentowy nie złożył apelacji od wyroku. W wyroku Sąd Okręgowy nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustalaniu i wypłacie emerytury.

Decyzją z dnia 16 czerwca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 kwietnia 2014 roku, przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia (...) roku, a także wyliczył należne mu wyrównanie za okres od (...) roku do (...) roku

W dniu 24 czerwca 2014 roku pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o przyznanie odsetek z racji zwłoki w wypłacie emerytury.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie, uznając je za niezasadne. Sąd wskazał, że zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t.: Dz.U. 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.), jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Cytowany przepis stanowi podstawę do przyznania osobie ubezpieczonej odsetek, w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego, w razie nieustalenia dla niej w terminie prawa do świadczenia lub też jego niewypłacenia. Ustawodawca zastrzegł jednakże, że nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

Sąd I instancji przywołał treść art. 118 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji oraz ust. 1a art. 118 ustawy, w myśl którego w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, z treści powołanych przepisów wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma 30 dni na wydanie prawidłowej decyzji, licząc od chwili wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, rozumianej jako ostatni fakt konieczny, z punktu widzenia przesłanek nabycia prawa, do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. W przypadku, gdy prawo zostaje przyznane orzeczeniem Sądu, ów 30 dniowy termin jest liczony od momentu doręczenia wyroku, ale jedynie wówczas, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Sąd Okręgowy zauważył, że w judykaturze dokonuje się kwalifikacji błędów organu rentowego na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa ma miejsce wówczas, gdy organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, z uwagi na błędną interpretację relewantnych przepisów prawa w prawidłowo ustalonym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. Natomiast do błędu w ustaleniach faktycznych dochodzi wówczas, gdy przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych sądu, a jednocześnie ZUS mógł w ramach przyznanych mu kompetencji w pełni ustalić potrzebny stan faktyczny. Innymi słowy, w sytuacji, gdy zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, OSNP 2010, nr 23-24, poz. 293).

Istotne znaczenie ma w tej sytuacji, zdaniem Sądu pierwszej instancji, zakres kompetencji organu rentowego w zakresie możliwych środków dowodowych w toczącym się przed nim postępowaniu. W świetle § 22 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011 roku Nr 237, poz. 1412) obowiązującego od dnia 23 listopada 2011 roku, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest: świadectwo pracy, zaświadczenie

płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności: legitymacja ubezpieczeniowa, legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia. Organ rentowy może dopuścić dowód z zeznań świadków na okoliczność okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, tylko wówczas, gdy ustawa przewiduje taką możliwość. Dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres (§ 22 ustęp 2 rozporządzenia).

Sąd stwierdził, że w niniejszej sprawie organ rentowy wydał decyzję odmawiającą wnioskodawcy prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, gdyż nie dysponował wymaganym materiałem dowodowym pozwalającym ustalić staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat, jak tego wymaga art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wnioskodawca na okoliczność pracy w szczególnych warunkach w (...) SA przedłożył organowi rentowemu aż trzy świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych - jedno z 2000 r. i dwa z 2012 r. W dokumentach tych wprawdzie pracodawca określił okresy zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach, ale w tym zakresie odwołał się do wykazu stanowisk pracy określonych w zarządzeniu resortowym Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego. Sąd podkreślił, że zarządzenia branżowe, określające stanowiska pracy w szczególnych warunkach, nie są już aktami obowiązującymi i mają jedynie walor informacyjny. Pracą w szczególnych warunkach jest tylko ta praca, która jest wymieniona w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.). Przedłożone zatem przez wnioskodawcę świadectwa pracy w warunkach szczególnych nie określały w sposób prawidłowy charakteru wykonywanej przez niego pracy. Dodatkowo jedno ze świadectw z 2012 r. zaliczało wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych pracę na stanowisku kierowcy N. od dnia 20 sierpnia 1975 r. do 30 czerwca 1976 r. oraz kierowcy Ż. od dnia 1 czerwca 1977 r. do 10 stycznia 1983 r. Tymczasem pracą w warunkach szczególnych, stosownie do załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jest tylko praca kierowcy samochodów ciężarowych o ładowności powyżej 3,5 tony, a nie ulega wątpliwości, że samochody N. i Ż. były samochodami o mniejszej ładowności. Świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych zaliczające do tych prac prace na stanowisku kierowcy Ż. i N. było zatem dla organu rentowego bezprzedmiotowe. Również świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z 2000 r. nie pozwalało organowi rentowemu na ustalenie charakteru pracy skarżącego, gdyż odwoływało się li tylko do zajmowanych przez niego stanowisk pracy (kierowca ciągnika i kierowca wywrotki), a nie do rodzaju wykonywanej pracy, jak tego wymaga załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Okręgowy podkreślił, że charakter wykonywanej przez skarżącego pracy w okresie zatrudnienia w (...) SA w R. (dawne zakłady (...) w R.) w okresie od dnia 20 sierpnia 1975 roku do dnia 20 czerwca 1983 roku został precyzyjnie ustalony przez Sąd Okręgowy dopiero w sprawie VU 376/13, na podstawie załączonych tam angaży oraz zeznań wnioskodawcy, a także pisma (...) SA z dnia 14 stycznia 2014r., w którym skorygowano błędy znajdujące się w wystawionych skarżącemu świadectwach wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 2000 r. i 2012 r., załączonych do akt rentowych. Dopiero pisemne wyjaśnienia złożone przez (...) S.A. w toku postępowania sądowego, zeznania wnioskodawcy i angaże pozwoliły Sądowi, w sprawie VU 376/13, ustalić fakt wykonywania przez skarżącego pracy w warunkach szczególnych oraz okresy wykonywania tych prac. Wyklucza to możliwość przypisania organowi rentowemu odpowiedzialności za nieustalenie, iż wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach w okresie zatrudnienia w (...) S.A., tym bardziej, że także Sąd nie zaliczył wnioskodawcy całego okresu zatrudnienia w (...) S.A., a jedynie okresy od dnia 1 stycznia 1977 r. do dnia 31 maja 1977 r., od dnia 1 stycznia 1980 r. do 30 września 1980 r. i od 1 sierpnia 1982 r. do 20 czerwca 1983 r.

T. przedstawia się sprawa niezaliczenia przez organ rentowy wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w R. od dnia 13 października 1983 r. do dnia 31 grudnia 1998 r.

Wnioskodawca za ten okres nie dysponował świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach, jedynie zwykłym świadectwem pracy z dnia 4 maja 2001 roku, z którego wynikało, że był zatrudniony w tym przedsiębiorstwie (i u jego poprzednika prawnego (...) (...)) na następujących stanowiskach pracy:

- od 13 października 1983 roku do 30 września 1985 roku na stanowisku kierowcy,
- od 1 października 1985 roku do 30 kwietnia 1994 roku na stanowisku operatora sprzętu budowlanego,
- od 1 maja 1994 roku do 28 lutego 1998 roku na stanowisku kierowcy-operatora,
- od 1 marca 1998 roku do 31 grudnia 1998r. na stanowisku operatora żurawia.

Na podstawie tego świadectwa, w ocenie Sądu meriti, nie można było poczynić stanowczych ustaleń w zakresie charakteru pracy wnioskodawcy w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w R., zwłaszcza świetle pisemnego oświadczenia pracodawcy z dnia 29 marca 2012 r., iż nie wystawił T. W. (1) świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych za okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w R., gdyż z akt osobowych nie wynika, aby w okresie zatrudnienia na wyżej wymienionych stanowiskach wnioskodawca wykonywał prace w warunkach szczególnych.

W takich okolicznościach, gdy w świadectwie pracy charakter wykonywanej przez skarżącego pracy nie był precyzyjnie określony, a pracodawca zaprzeczył, aby skarżący pracował w warunkach szczególnych, brak było podstaw, zdaniem Sądu I instancji, do uwzględnienia przez organ rentowy tego okresu zatrudnienia jako okresu pracy w warunkach szczególnych w oparciu li tylko o zeznania wnioskowanych przez skarżącego świadków. Pisemne oświadczenie wnioskodawcy z dnia 21 grudnia 2012 roku, w którym wyjaśnił, że pracodawca nie chce wystawić mu świadectwa pracy w warunkach szczególnych za okres od dnia 13 października 1983 roku do dnia 5 maja 2001 roku, kiedy to pracował w szczególnych warunkach jako kierowca operator żurawia, nie jest okolicznością, która uprawniałaby organ rentowy do przeprowadzenia na tą okoliczność dowodu z zawnioskowanych przez skarżącego świadków. Jak wyżej podnoszono, dowód ze świadków organ rentowy może przeprowadzić tylko i wyłącznie na okoliczność okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia i tylko wówczas, gdy ustawa przewiduje taką możliwość. Dodatkowo dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres (§ 22 ustęp 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe). Rozporządzenie nie przewiduje możliwości przeprowadzenia przez organ rentowy dowodu ze świadków na okoliczność ustalenia charakteru pracy w warunkach szczególnych i to w sytuacji, gdy pracodawca odmówił wystawienia odpowiedniego dokumentu potwierdzającego taki charakter pracy. Odmowa wystawienia świadectwa pracy w warunkach szczególnych przez pracodawcę nie jest równoznaczna z niemożnością przedłożenia odpowiedniego dokumentu w rozumieniu § 22 ustęp 2 rozporządzenia. Niemożność przedłożenia odpowiedniego dokumentu może wynikać z faktu likwidacji pracodawcy albo zaginięcia, czy zniszczenia dokumentu potwierdzającego szczególny charakter zatrudnienia. Dowód z zeznań zgłoszonych przez wnioskodawcę przed organem rentowym świadków na potwierdzenie charakteru wykonywanej pracy w okresie od dnia 13 października 1983 roku do dnia 31 grudnia 1998r., z uwagi na ograniczenia dowodowe obowiązujące organ rentowy przy rozpoznawaniu wniosków emerytalnych, mógł być skutecznie przeprowadzony dopiero na etapie postępowania sądowego. Przeprowadzone przez Sąd w sprawie VU 376/13 dowody z zeznań świadków: J. S. i K. G. (2) oraz wnioskodawcy (a więc dowody nieistniejące na etapie postępowania przed organem rentowym), w uwzględnieniu dokumentów osobowych, pozwoliły dopiero na ustalenie rzeczywistego charakteru wykonywanej przez wnioskodawcę pracy w okresie zatrudnienia od dnia 13 października 1983 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku i w konsekwencji zaliczenie tego okresu do pracy w szczególnych warunkach, co dało Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Trybunalskim asumpt do zmiany zaskarżonej decyzji wyrokiem z 17 kwietnia 2014 r. i przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury. Sąd rozpoznając odwołanie wnioskodawcy od decyzji odmawiającej przyznania emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, przeprowadził zatem wszechstronne postępowanie dowodowe, które potwierdziło, że w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w R. w okresie od dnia 13 października 1983 roku do dnia 31 grudnia

1998 r., na stanowiskach: kierowca, operator sprzętu budowlanego, operator żurawia, kierowca operator, wykonywał on pracę w szczególnych warunkach jako kierowca samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, które to prace odpowiadają pracom wymienionym w wykazie A dział VIII poz. 2 stanowiącym załącznik do powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. roku (vide: uzasadnienie w sprawie VU 376/13).

Sąd Okręgowy podkreślił, że sytuacji takiej absolutnie nie można określić jako jednoznacznej już w dacie wydania przez organ rentowy decyzji 4 lutego 2013 roku i obarczać organu rentowego winą za wydanie odmiennego rozstrzygnięcia. Nie sposób bowiem przyjąć, że potwierdzenie 15 lat okresów zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach było, do czego sprowadza się stanowisko skarżącego, niemalże oczywiste już w dacie złożenia wniosku o przyznanie emerytury i dlatego można organowi rentowemu przypisać błędną wykładnię przepisów prawa materialnego i niestaranność w odmowie przyznania świadczenia. Rację ma organ rentowy, iż istotny był dopiero wyrok Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 17 kwietnia 2013 r., w sprawie VU 376/13, który po przeprowadzonym w sprawie postępowaniu dowodowym przesądził o prawie wnioskodawcy do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. A zatem dopiero w tym postępowaniu uznano po raz pierwszy, iż zostały spełnione wszystkie przesłanki warunkujące wnioskowane przez skarżącego świadczenie emerytalne. Wyklucza to odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie prawa do emerytury wnioskodawcy jeszcze w toku postępowania przed tym organem. Skoro braki w zakresie dowodów potwierdzających okres zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach nie zostały uzupełnione w postępowaniu przed organem rentowym, to nie sposób przyjąć, że organ rentowy wydał bezprawną decyzję o odmowie przyznania emerytury w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem. W tym stanie rzeczy nie zachodziły podstawy do przyznania wnioskodawcy odsetek z tytułu zwłoki w wypłacie świadczenia emerytalnego.

W świetle powyższych ustaleń Sąd meriti stwierdził, że decyzji organu rentowego odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury nie można uznać za błąd organu rentowego i stwierdzić, że już w dacie jej wydania organ rentowy na podstawie dostępnych dowodów mógł wydać decyzję zgodną z prawem, co zostało potwierdzone dopiero późniejszym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskiego, jak chce skarżący. Zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym była uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, tym samym nie było podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność. Sąd ponownie podkreślił, że ostatnią okolicznością, od której zależało prawo wnioskodawcy do emerytury, był prawomocny wyrok Sądu Okręgowego z dnia 17 kwietnia 2014 roku. Wyrok uprawomocnił się w dniu 29 maja 2014 roku. Dopiero zatem od dnia następnego rozpoczął bieg 30-dniowy termin, o którym mowa w art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Organ rentowy wydał decyzję o przyznaniu wnioskodawcy emerytury w dniu 16 czerwca 2014r., a zatem nie przekroczył terminu z art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Apelację od powyższego wyroku wniósł wnioskodawca T. W. (1), zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez dokonanie ich błędnej wykładni, tj. art. 118 § 1-3 ustawy o FUS oraz art. 124 ustawy o FUS i art. 481 § 1 k.c. i art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych;
- dokonanie nietrafnej oceny zebranego materiału dowodowego poprzez pominięcie terminu wymagalności roszczenia wynikającego z wyroku sądowego zakreślającego datę, od której należy świadczenie naliczyć.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie roszczenia wnioskodawcy w zakresie wymagalności odsetek i kosztów postępowania, względnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna i skutkuje jej oddaleniem na podstawie art. 385 k.p.c.

Przedmiotem niniejszej sprawy było opóźnienie w przyznaniu T. W. (1) prawa do emerytury wcześniejszej w związku z pracą w warunkach szczególnych. Organ rentowy, wydając decyzję odmowną, uznał, że wnioskodawca nie udowodnił co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, bowiem w okresie pracy w (...) S.A. wykonywał pracę w ramach (...) jako junak, zaś w okresie pracy w (...) S.A. zatrudniony był na stanowisku kierowcy samochodu N., Ż. oraz kierowcy wywrotki, gdyż nie był kierowcą samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Ponadto Zakład nie zaliczył wnioskodawcy okresu pracy w (...) S.A. jako pracy w warunkach szczególnych, ponieważ okres ten nie został udokumentowany świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych. W wyniku odwołania Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2014 roku, wydanym w sprawie VU 376/13, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury. Wyrok wpłynął do organu rentowego 14 maja 2014 roku, nie został zaskarżony apelacją i uprawomocnił się 29 maja 2014 roku. Wykonując orzeczenie Sądu, ZUS wydał decyzję w dniu 16 czerwca 2014 roku. W dniu 24 czerwca 2014 roku do organu rentowego wpłynął wniosek T. W. (2) o wypłatę odsetek w związku ze zwłoką w wypłacie emerytury. Decyzją z dnia 15 lipca 2014 roku ZUS odmówił wnioskodawcy prawa do odsetek, bowiem decyzja uwzględniająca orzeczenie Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim została wydana w ustawowym terminie.

W tak zakreślonym obszarze sporu, Sąd Apelacyjny w pełni podziela prawidłowe ustalenia faktyczne Sądu I instancji i ocenę prawną zebranego w sprawie materiału dowodowego, przyjmując je za własne. Wbrew stanowisku apelującego, w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia prawa materialnego. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej subsumpcji prawa materialnego, tj. przepisu art. 118 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) oraz art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) do niewadliwie ustalonego stanu faktycznego. Nie ma także racji apelujący zarzucając Sądowi pierwszej instancji naruszenie przepisów kodeksu cywilnego, tj. art. 481 § 1 i wskazując na art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, bowiem podstawą prawną rozstrzygnięcia o odsetkach jest, jak prawidłowo przyjął Sąd I instancji, art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zauważyć należy, że prawo ubezpieczeń społecznych jest odrębną gałęzią prawa i na jego gruncie nie mają zastosowania przepisy prawa cywilnego, w szczególności niedopuszczalna jest analogia z art. 476 i 481 k.c. (por. uchwała SN z dnia 11 września 1991 r., II UZP 11/91, OSP 1992, nr 7-8, poz. 147, wyrok SN z dnia 29 października 1997 r., II UKN 208/97, OSNAPiUS 1998, Nr 15, poz. 461). Nadto podnieść należy, że odsetki należą się ubezpieczonemu jedynie w granicach przewidzianych przez normy prawa ubezpieczeń społecznych. W stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych prawo do odsetek uregulowane zostało w sposób wyczerpujący. Świadczenia w tym systemie nie mają charakteru obligacyjnego, zatem obowiązek zapłaty odsetek może wynikać tylko z ustawy (por. B. Gudowska, w: Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, red. B. Gudowska i J. Strusińska - Żukowska, Warszawa 2011, s. 857).

Stosownie do treści przepisu art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Zgodnie zaś z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego (sądu), za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Podkreślić należy, że przepis art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS powinien być interpretowany zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r., wydanym w sprawie P 11/07. W uzasadnieniu powyższego wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przez pojęcie "wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności" z art. 118 ust. 1a, należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Stąd też 30-dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie

świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia (opubl. Dz. U. z 2007 r. Nr 175 poz. 1235).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, decyzja organu rentowego z dnia 15 lipca 2014 roku odmawiająca prawa do wypłaty odsetek jest prawidłowa, bowiem decyzja o wypłacie emerytury za okres 14.01.2013 roku do 30.06.2014 roku została wydana w terminie 30 dni od „wyjaśnienia ostatniej okoliczności” niezbędnej do wydania decyzji. W niniejszej sprawie ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS był dzień uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego z dnia 17 kwietnia 2014 roku, wydanego w sprawie V U 376/13. Podkreślić należy, że organ rentowy powyższy wyrok otrzymał 14 maja 2014 roku, stał się on zaś prawomocny z dniem 29 maja 2014 roku i dopiero od tego dnia można liczyć 30 dniowy termin do wydania decyzji. Organ rentowy terminu tego nie przekroczył, gdyż decyzję wydał 16 czerwca 2014 roku.

W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04 (OSNP 2005, Nr 19, poz. 308), Sąd Najwyższy przyjął, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, zwłaszcza gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że w sytuacji, gdy organ rentowy w chwili wydania zaskarżonej decyzji posiada wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem, a po stronie ubezpieczonego nie występuje obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski, to dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego, bowiem w tym postępowaniu nie ustalono żadnych nowych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu. W niniejszej sprawie sytuacja przedstawia się jednak odmiennie. Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie wszystkich okoliczności niezbędnych do wydania decyzji o przyznaniu prawa do emerytury, bowiem dopiero przeprowadzenie obszernego postępowania dowodowego przed Sądem Okręgowym pozwoliło ustalić, że w spornych okresach odwołujący pracował w warunkach szczególnych. Zgromadzony na etapie postępowania przed organem rentowym materiał dowodowy w postaci świadectw pracy, jak i dokumentacji pracowniczej ubezpieczonego, nie pozwalał na jednoznaczne ustalenie, czy wnioskodawca spełnił wszystkie konieczne warunki uprawniające do emerytury wcześniejszej, gdyż ZUS nie dysponował wystarczającymi dokumentami pozwalającymi na bezsporne uznanie pracy wnioskodawcy w spornym okresie za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych. Wydanie błędnej decyzji w takiej sytuacji nie skutkuje odpowiedzialnością organu rentowego z tego tytułu, a tym samym organ rentowy nie jest zobowiązany do zapłaty odsetek z tego tytułu na mocy art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.